

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2008). Vilnius: Švietimo plėtotės centras.

Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai (2004). Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/naujienos/pranesimai.htm?id=670> (žiūrėta 2008-09-18);
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/Bendroji%20ataskaita%202004/7.pdf> (žiūrėta 2008-09-18).

Valentinavičius V. (2007). *Fizika. Vadovėlis IX klasei*. Kaunas: Šviesa.

Виницкий Ю. А., Нурмухамедов Г. М. (2006). *Компьютерный эксперимент в курсе физики средней школы*. Физика в школе 6, с. 42–48.

Summary

THE ELECTRONIC EDUCATIONAL IMPLEMENT ELECTROMAGNETIC PHENOMENA

Violeta Šlekienė, Loreta Ragulienė

Siauliai University, Natural Science Education Research Centre, Lithuania

Information and communication technologies (ICT) become one of popular fumiest object of discussion of late years. Technologies of computers make influence to many live ranges, especially for system of education. Computers are use wide in process of physics education. One possibility of computer's appliance is electronic educational implements.

This paper deals with the electronic educational implement opportunities to use for education. The electronic educational implement „Electromagnetic Phenomena“ is presented and discussed. It is adapted for the studies of physics. Educational material, as theory, tasks, tests, experiments, visualized phenomena, laboratory works are presented. This is good educational mean which helps to realize appointed educational goals for teachers while teaching about Electromagnetic Phenomena in the lessons of physics for pupils of 9th grades. This implement can be used for various educational goals: explanation of new topics, as additional demo–mean, mean of the phenomena visualization, for revision, fixation and control of the knowledge. Implement of computer learning makes ease work of teacher; helps for learner assimilate introduced information. This educational computer implement gives biggest facility self teaching. This implement is simple to use and therefore teachers or pupils knowing not so much about Informational Technologies should not be embarrassed.

Key words: information technologies, physics teaching, electromagnetic phenomena, educational implement.

PAŽINKIME IR IŠSAUGOKIME GYVŪNIJOS PASAULĮ

Lida Vilčinskaitė

Kėdainių jaunimo mokykla

E. paštas lidavil@one.lt

Gamta – pirmieji ir jaukiausi žmogaus namai. Jau nuo seniausių laikų žmogus ne tik naudojosi visomis gamtos gėrybėmis, bet ir stengėsi saugoti ją, prisijaukinti laukinius gyvūnus ir panaudoti juos savo reikmėms.

Kėdainių jaunimo mokykla – gamtosauginė mokykla, ir šiais mokslo metais daug ekologinių renginių buvo skirta susipažti su nykstančiomis gyvūnų rūšimis ir jų išsaugojimo galimybėmis.

Straipsnio tikslas: atskleisti mokyklos bendradarbiavimo su LVA Gyvulininkystės institutu, Krekenavos regioninio parko Pašilių stumbrynu, Kėdainių gamtininkų namais galimybes, formuojant mokinių kompetencijas.

Uždaviniai:

Suteikti mokiniams žinių apie senąsias Lietuvos žemės ūkio paskirties gyvulių ir paukščių veisles.

Supažindinti mokinius su naminiais gyvūnais.

Supažindinti mokinius su Lietuvos raudonosios knygos gyvūnais.

Apsilankyti Krekenavos regioninio parko Pašilių stumbryne.

Mokomosios-pažintinės veiklos metu surinktą medžiagą panaudoti ugdymo procese.

Skatinti mokinius įgytas žinias pritaikyti rengiant kitus projektus.

Rengdamasi respublikos projektui „Žemės planetos metai“, mokykla užmezgė ryšius su Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutu Baisogaloje. Šio instituto mokslo darbuotojos dr. I. Skurdenienės ir mokyklos iniciatyva mokytojų ir jaunųjų ekologų grupė buvo pakviesta į konferenciją, skirtą Gyvūnų globos dienai. Konferenciją pradėjo Gyvulininkystės instituto direktorė dr. V. Juškienė. Ji supažindino su instituto veikla. Dr. I. Skurdenienė susirinkusiems dalyviams papasakojo apie Lietuvos gyvūnų globos draugijos istoriją. Po to žodis buvo suteiktas pranciškonui broliui S. P. Bytautui OFM. Iš jo pasakojimo konferencijos dalyviai sužinojo apie šv. Pranciškų Asyžietį – paskyrusį visą savo gyvenimą gyvūnų globai. Veterinarijos akademijos profesorius V. Trainys skaitė pranešimą apie gyvūnų gerovę ir jos naujienas. B. Kymantaitė, Gyvūnų globos tarnybos „Pifas“ direktorė, supažindino su šios tarnybos veikla, pažymėjo, kad labai svarbu, jog nuo pat vaikystės jau būtų pradėti diegti meilės gyvūnams principai. Dr. V. Ribikauskas kalbėjo apie senąsias Lietuvos žemės ūkio paskirties gyvulių ir paukščių veisles ir jų išsaugojimą. Iš kitų mokslininkų pranešimų mokiniai daugiau sužinojo apie Lietuvos juodmargius ir žaluosius galvijus, žemaitukų ir Lietuvos sunkiųjų veislės arklius, baltnugarius ir šėmus galvijus, vietines ir baltąsias kiaules, vietines šiurkščiavilnes ir juodgalves avis, vietines (pienines) ožkas, senąsias vištų, kalakutų, žąsų, ančių, perlinių vištelių veisles, Lietuvos vietines bites ir Lietuvos skalikus.

Šios senosios gyvūnų veislės 1995 metais buvo pripažintos saugotinomis Vidurio ir Rytų Europos šalių FAO (Tarptautinė maisto ir žemės ūkio organizacija) misijos konferencijoje ir yra įtrauktos į Pasaulio žemės ūkio gyvūnų įvairovės duomenų banką, įsteigtą prie FAO.

Mokiniai konferencijos metu grožėjosi Baisogaloje esančiu išpuoselėtu V. Komaro dvaro parku, kuriame įsikūręs LVA Gyvulininkystės institutas, aplankė atnaujintas laboratorijas, apžiūrėjo institute išleistų leidinių parodėlę.

LVA Gyvulininkystės instituto kvietimu mokyklos ekologų klubo nariai dalyvavo ekskursijoje po Lietuvos veterinarijos akademiją Kaune. Apžiūrėjo mokyimo katedras, mokslines laboratorijas, praktinio mokymo ir bandymų centrą, stambiųjų gyvūnų kliniką, smulkiųjų gyvūnų kliniką, LVA gyvūnų anatomijos muziejų.

Mokiniai, domėdamiesi gamtos pasaulio paslaptimis, ateityje puoselėja viltis bendrauti su gyvulininkystės instituto mokslininkais, aplankyti instituto parodomąjį ūkį, domėtis veikla, siejama su gamtos pažinimu, rengtis profesijai, gyvenimui. Minėtoje konferencijoje Jaunimo mokyklos bendruomenė buvo apdovanota naujaisiais mokslininkų leidiniais ir „Pegaso“ knygos čekiais įsigyti pageidaujamų leidinių. Pasak dabartinių žemaitukų arklių puoselėtojos V. Macijauskienės, „žemaitukai primena legendinį Pegasą. Jie turi kažką, kas juos pakylėja nuo kasdienybės ir suteikia paslaptį. Tas „kažkas“ nėra vien grožio, jėgos ir ištvermės harmonija. Žemaitukai – tai lyg atverstas Lietuvos istorijos vadovėlis, kuriame surašytas mūsų tautos likimas: garbingas, skausmingas, permainingas... Būtent jie yra tas gyvas, nenutrūkstantis ir būtinas ryšys tarp praeities, dabarties ir, tikiu, ateities kartų.“

Mokykloje organizuojama daug mokomųjų-pažintinių išvykų. Viena iš jų – į Krekenavos regioniniame parke įsikūrusį Pašilių stumbryną, kur gyvena stambiausi Europos laukiniai gyvūnai – stumbrai, kurie yra saugoma gyvūnų rūšis, įtraukta į Lietuvos ir tarptautinę Raudonąją knygą.

Dar iki XVI a. stumbrai buvo plačiai paplitę visoje Europoje. Vėliau dėl žemdirbystės ir medžioklės sumažėjo šių gyvūnų populiacijos ir iki 1854 metų Lietuvoje buvo išnaikinti visi stumbrai. 1919 metais Lenkijoje Belovežo girioje buvo nušauta paskutinė laisvėje gyvenusi stumbrė.

Mokiniai gėrėjosi stumbrais nuo pakylės – apžvalgos aikštelės, galėjo stebėti, kaip jie maitinasi, ganosi miško aikštelėse. Stumbryno jėgeris ir stumbrininkas R. Papšys supažindino su stumbrų gyvenimu, papasakojo daug įdomaus apie šiuos stambiausius laukinius gyvūnus. Visiems buvo įdomu klausytis stumbryno įkūrimo istorijos, kaip 1969 metais iš Belovežo girios buvo atvežta stumbrų pora, vėliau jų buvo atvežta dar daugiau ir taip užsiveisė visa banda. Pirmas stumbriukas pavadintas Giriniu. Lietuvoje stumbryne gimstantiems stumbriukams pagal tarptautinį susitarimą duodami vardai, prasidedantys raidėmis GI. Jiems suteikiamas ir tarptautinis numeris. Jau nuo 1973 metų 5 stumbrai iš aptvarų išleisti į Pašilių mišką. Taip Lietuvoje buvo pradėta formuoti laisvėje gyvenančių stumbrų banda. Dabar maždaug 20 gyvūnų gyvena aptvaruose ir dar 30 laisvėje.

Po išvykos į Pašilių stumbryną, edukacinėje pamokoje „Lietuvos raudonosios knygos gyvūnai“ mokiniai susipažino su Lietuvos saugomais gyvūnais ir su-

darė aplanką „Kėdainių rajono gyvūnai, įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą“, kurį galima bus panaudoti ugdomajai veiklai biologijos, geografijos pamokose, ekologų klubo veikloje.

Mokiniai lankosi Kėdainių gamtininkų namuose, dalyvauja įvairiuose renginiuose. Vienas įdomesnių – akcija „Linksmosios vaisės gyvūnams“. Įvairias iš vaisių ir daržovių pagamintas kompozicijas, žmonių, gyvūnėlių figūrėles moksleiviai pristato parodai, o po to viskas panaudojama gamtininkų namuose laikomiems gyvūnams maitinti. Taip plėtojama ir pažintinė, ir meninė veikla.

Mokyklos bendruomenė dalyvavo žiemos akcijoje „Pamaitinkime neišskridusius vandens paukščius“ – tiekė maistą Nevėžio upėje žiemojančioms gulbėms ir kitiems vandens paukščiams.

Ugdymo procesas paįvairinamas integruotomis biologijos, chemijos, geografijos, dailės, kalbų pamokomis, projektine veikla. Vienas iš žymesnių projektų – „Mano keturkojai draugai“. Projekto tikslas buvo plėsti žinias apie naminius gyvūnus, uždaviniai: supažindinti su gyvūnų laisvės nuostatomis, tobulinti tarpdalykinę integraciją, surinktą medžiagą panaudoti ugdymo procese. Projekte dalyvavo ekologų, literatų, etnokultūros būrelių nariai. Mokiniai turėjo pasirinkti naminį gyvūną ir surinkti medžiagą apie jį (nuotrauka, veislės ypatumai, pomėgiai ir t. t.). Literatų būrelio nariai kūrė eiles apie mieliausius gyvūnus. Projekto pabaigoje buvo paruoštas aplankas „Mano keturkojai draugai“ ir nuotraukų paroda „Mano augintinis“. Surinkta medžiaga pristatyta mokyklos bendruomenei.

Išvados

Mokiniai susipažino su senosiomis lietuviškomis žemės ūkio paskirties gyvulių ir paukščių veislėmis.

Aukštesniųjų klasių mokiniai sužinojo daugiau apie žemės ūkio profesijas.

Mokiniai pagilino žinias apie stambiausią Lietuvos raudonosios knygos gyvūną – stumbrą ir susipažino su kitais čia įrašytais gyvūnais.

Plačiau susipažino su mokinių namuose auginamais gyvūnais.

Mokomosios-pažintinės veiklos metu surinkta medžiaga panaudota ugdymo procese.

Ruošimasis ir dalyvavimas renginiuose padėjo ugdyti mokinių atsakomybę, kūrybiškumą, skatino bendravimą ir bendradarbiavimą.

Literatūra

Beazley M. (1991). *Gyvoji gamta*. Vilnius: Lietuvos enciklopedijų redakcija.

Gliaudys S. (2001). *Gamtos namuose*. Šiaulių universiteto leidykla.

Heinrich D., Hergt M. (2000). *Ekologijos atlasas*. Vilnius: Alma littera.

Juškienė V. ir kt. (2004). *Rekomendacijos gyvulininkystei ir paukštininkystei*. LVA Gyvulininkystės institutas.

Kazitėnas A. (1990). *Miško pasaulis*. Vilnius: Mintis.

- Lamanauskas V., Braziulis R., Rimavičius R. (sudaryt). (2007). *Gamtosauginių mokyklų programos tikslų integracija į mokymosi procesą*. Kaunas: UAB „Spaudos praktika“.
- Lietuvos raudonoji knyga (2007). Kaunas: Lututė.
- Navasaitis A. (2007). *Miško žvėrys*. Kaunas: Lututė.
- Skurdenienė I., Ribikauskas V., Bakutis B. (2007). *Ekologinio ūkio privalumai gyvulininkystėje*. Kaunas: Lututė.
- Šalkauskienė I. (2005). *Miškas ir mes*. Vilnius: VĮ „Žaliosios girios“.
- Zapasnikienė B. (2003). *Mėsinės avys*. LVA Gyvulininkystės institutas.

Summary

KNOW AND SAVE THE ANIMAL KINGDOM

Lida Vilčinskaitė

Kedainiai Youth School, Lithuania

Kedainiai Jaunimas Basic School takes part in the Ecology Schools Programme organized by the International Environmental Protection Fund.

A great variety of ecological events are held in our school. This year most of the events were dedicated for knowledge of the endangered species of animals and the possibilities to protect them.

In cooperation with the Academy of Lithuania's Veterinary Medicine Cattle – breeding Institute pupils get much acquainted with the factory farm breeds of birds and livestock and their preservation. The members of the Ecologists' Club participated in the event for the Worldwide Day for Animal Protection „Funny Regale of Animals“ in Kedainiai Naturalists' House. Pupils visited the Pasiliai Aurochs' Reserve in Krekenava Regional park. Pupils took part in the educational lesson „The Lithuania's Red Book Protected Animals“.

Key words: ecological events, endangered species of animals, regional park, educational lesson.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GALIMYBĖS IR INICIATYVOS, PAŽĪSTANT IR SAUGANT GAMTĄ

Zinaida Žvinklienė

Pakruojo vaikų lopšelis-darželis „Vyturėlis“

E. paštas vyturelis@takas.lt

Įvadas

Pakruojo vaikų lopšelio-darželio „Vyturėlis“ bendruomenė vykdo aplinkosauginę veiklą ir yra sukaupusi patirties, kuria noriai dalijasi su kolegomis, bendraminčiais. Manau, kad ši patirtis paskatins ugdyti iniciatyvius mažuosius gamtos bičiulius, kurie, įvertinę savo galimybes, gali veikti aplinkosaugos problemų sprendimą artimiausioje aplinkoje bei už jos ribų.

Ikimokyklinio amžiaus vaikas yra imlus įspūdžiams, spalvoms, gamtos vaizdams ir garsams. Jį viskas domina, stebina, užvaldo. Šis laikas ypač kūrybingas.